

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים
פרשת ויקהל פקודי - החודש

ויקהל

"וַיָּבֵא אֶת הַבְּדִים בְּטַבְעֹת"

"וַיָּבֵא אֶת הַבְּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאֶרֶץ לְשֵׂאת אֶת הָאֶרֶץ" ע"כ (ויקהל לו ה).

-א-

במשך חכמה (ויקהל לו א) הנה בארון לא נזכר "בתים לבדים" (שם ה, ובתרומה כה יד), ובשולחן ומזבח כתיב "בתים לבדים" (תרומה כה כז; תצוה ל ד). משום שביית הוא העשוי לדירה, שפעמים הוא בתוכו ופעמים אינו ויוצא מן הבית, לכן בכל הנך שאינם בו קבועים לעולם כתוב "בתים לבדים", "בתים לבריחים" (תרומה כו כט), ולכן כתיב אחר כך "ויעש את הבדים" (ויקהל לח כח). אבל בארון שקבועים בו לעולם לא כתוב "בתים לבדים". לכן כתוב "ויעש בדי עצי שטים" (ויקהל לו ד) - שלא הזכירם קודם, ולא נאות למיכתב "את הבדים", ופשוט, עכ"ל.

-ב-

במשך חכמה (תרומה כה טו) בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו. ואמרו ז"ל (יומא עב א): המסיר בדי ארון לוקה. והנה במזבח כתיב "והיו הבדים... בשאת אותו" (להלן כז ז), וכן בשלחן (כה ח), מה שאין כן בארון הבדים הם קבועים בו תמיד, הלא דבר הוא. ונראה על פי מדרש (שמות רבה תרומה לד ב) שהארון רומז לכתר תורה שהוא מונח לכל הרוצה ליקח. והנה התלמיד חכם צריך סעד לתומכו, שיהא עשיר מטיל מלאי לכיסו וכתודוס איש רומי (פסחים נג ב), ובוזה תורתו מתקיימת. וכן אמרו ז"ל גם על הארון (ביומא עב ב) כתוב "ויעשית לך ארון עצי" (עקב י א) וכתוב "ויעשו ארון עצי שטים" (תרומה כה ז), מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו. **ולזה באו הבדים, שלעולם הבדים הם המחזיקים בה, הם הסומכים ידי התלמיד חכם, שהוא הארון לעדות ה' ותורותיו, ומהראוי שיהיו תמיד אותזים בארון הברית** "לא יסורו ממנו". וכמו שהפליגו חז"ל בירושלמי (פ"י דסוטה ה"ד) לא למד, ולא לימד לא שמר ולא עשה ולא היתה בידו להחזיק [והחזיק, הרי זה בכלל "ברוך"] לכן באו הבדים קבועים בו תמיד [ומצאתי באלשיך], וכו"ל עכ"ל.

ומבואר דהאופן הראוי הוא שתומכי התורה יהיו תומכים בלומדים בלא הפסקה "לא יסורו ממנו".

-ג-

בבעל הטורים (במדבר ב ז) מטה זבולון. ולא אמר "ומטה", כדרך שנאמר באחרים, לפי שזבולון היה מפרנס לישישכר (ב"ר צט ט), וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר "ומטה" בזבולון כמו שאמר בכולן, ללמדך שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של ישישכר לפיכך לא רצה הכתוב לעשות טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר" (משלי ג יח). וכתוב "כי בצל החכמה בצל הכסף" (קהלת ז יב) (עיי' ויק"ר כה ב) לכן חשוב הכל במטה אחד וכאילו אמר "ישישכר מטה זבולון", עכ"ל.

ולהמתבאר דבא הכתוב ללמד כי המחזיקים ידי לומדי התורה אינם טפלים ללומדי התורה רק שכרם גדול כמותם, י"ל דלכן גם הבדים שהם מרמזים לתומכי התורה היו בטבעות הארון שהיו עשויים כחלק מן הארון, ולא נעשו כדבר נפרד ממנו.

פקודי

"ביום החדש הראשון באחד לחדש"

"וַתְּכַל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּן עֲשׂוּי" ע"כ (פקודי טל לב).

באור החיים (שם) בד"ה ככל אשר וגו'. נתכוין בזה להסיר החשד מהם כי יראה הרואה שצוה ה' על המשכן ונעשה וקפלוהו ג' חדשים (שמות רבה נב ב), יאמר כי היתה סיבה מצד המעשה שהיה בו דבר בלתי הגון, או שישאל עכבו דבר מכל האמור במצותו, לזה אמר "ותכל וגו' ויעשו בני ישראל ככל", ומה טעם המתין הקדוש ברוך הוא עד חדש הראשון שהוא חדש המשבח שנקרא ראשון, והוא אומרו בגמר המלאכה (לקמן מ ב) "ביום החדש הראשון תקיים וגו', ורבותינו ז"ל אמרו (שם) לצד שנתבשר אברהם ביצחק, עכ"ל.

ולהמתבאר כי הטעם שנצטוה על הקמת המשכן בזמן זה הוא משום מעלתו של החודש. מדוייק שפיר לפי זה מה שאמר הכתוב "ביום החודש הראשון באחד לחודש" ולא אמר בקצרה באחד לחדש הראשון, ללמד שהחודש הראשון הוא הגורם.

-א-

"ביום החדש הראשון באחד לחודש תקיים את משכן אהל מועד" ע"כ (פקודי מ ב).

בספר אגרא דכלה (שם) ביום החדש הראשון באחד לחדש. הוה ליה למימר בקיצור באחד לחדש הראשון, והנראה על פי מה שקבלנו דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, **כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא. וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהר"ע"צ היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חודש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום, ואם כן לפי"ז יום הראשון הוא נגד כל החודש הראשון, וז"ש ביום החדש הראשון, רצ"ל באותו יום שהוא נגד החדש הראשון, היינו באחד לחודש, נ"ל, עכ"ל.**

-ב-

ראש השנה (ב א) מתני' ארבעה ראשי שנים הם באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים, ע"כ. ובגמרא (שם ד א) ולרגלים. רגלים באחד בניסן הוא, בחמשה עשר בניסן הוא, אמר רב חסדא: רגל שבו ראש השנה לרגלים ע"כ.

ובפי' רש"י (שם) בד"ה רגל שבו ראש השנה לרגלים - רגל שהוא בחדש הנכנס באחד בניסן, הוא ראש השנה לרגלים, עכ"ל.

והנה עדיין צ"ב דהא הרגל בט"ו בו ולא באחד בו.² ולהמתבאר דכל הכח של החודש הוא באחד בו א"כ מובן שפיר, פי' דהרגל אף שהוא בט"ו בו, מ"מ כבר באחד לחודש מרומז בו ודו"ק.

בספר בית אהרן (לפרשת החדש סוף דף עב) ואמר בשם הרב הקדוש מלובלין נ"ע שהי"ב ימים מ"ב נשיאים כל יום מרמז נגד חודש אחד מהשנה הבאה. והרב הק' הנ"ל היה אומר בכל יום מה שיהיה בחודש שכנגדו. ואיתא בגמרא שהוא ר"ה למלכים ולרגלים ע"ש, ומסיק בגמרא רגל שבו הוא ראשון לסדר הרגלים לענין בל תאחר, וכר' שמעון דסבר דבעי כסדרן וכו' ע"ש, עכ"ל. וצ"ב כוונתו ואולי י"ל דכוונתו למשי"כ עפ"י משי"כ בספר אגרא דכלה.

² **ובספר משך חכמה** (שם) "ביום החודש הראשון באחד לחודש" יפלא דלפי משפטי הלשון היה לומר "בחודש הראשון ביום אחד לחודש", "ביום החודש" הוא שם על ראש חודש, וכאמור בשמואל "ויהי החודש" (שמואל א' כ כד), "מחר חודש" (שם ט), ואם כן מיותר לומר "באחד לחודש", וכן ביחזקאל (מו' ו) "וביום החודש". לכן נראה דהפירוש כאן לא על ציון היום שהוא "ערב ובוקר יום אחד", רק המכוון הוא על עצמות יום ולא לילה, וזה דהקמת המשכן לא היה רק ביום. ויעניין פרק ב דשבועות (טו ב) מקרא אחרינא. **אי נמי** מכוון "ביום" (החודש) הראשון, שקביעות החודש יהיה ביום הראשון לשבת ולא יעברוהו. וכן אמרו ראשון למעשה בראשית (סדר עולם רבה פרק שביעי), עכ"ל.

³ ע"י **בגו' הרש"ש** (שם) משי"כ לבאר בזה.

¹ **שם**: ועל דרך המושכל, הנה נודע שיטת הרמב"ם דצריך להדליק הנרות גם ביום שזוהו בכלל הטבת הנרות לדידיה (תמידין ומוספין פי"ג הי"ב). ושיטתו מושכלת, דכמו שאמרו ז"ל (שבת כב ב) יוכי לאורה הוא צריך (אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל). ולהראות כי הוא אין צריך להאור, רק שזה חוק דתי הוצרך להדליק גם ביום, כמו שההדלקה ביום אינו להאיר כן ההדלקה בלילה, שלשניהם ענין אחד. כן הארון שהוא נושא את נשואיו (סוטה לה א), ואין הבדים לשאת אותו - שהוא נושא את עצמו, כי הוא משכן כבוד הנושא העולמים. לכן צוה כי הבדים בל יסורו ממנו, להורות כמו שאין ענין להבדים בעת היותו מונח באוהל מועד, ככה בשעה שנושאים אותו על הכתף אין זה ענין הנצרך להכבוד הנשוא כביכול, לכן לא יסורו הבדים ממנו תמיד, כמו שהנרות דולקים תמיד. ודו"ק, עכ"ל.